

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ КОМУНІСТИЧНОГО
ДИТЯЧОГО РУХУ ЯК ОСЕРЕДОК ПОНЕРСЬКОЇ ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ (1932–1934 РР.)**

Дитячий рух – це форма самоорганізації дитячої активності, процес соціально-педагогічної співпраці рівнозначних суб'єктів соціальної дії (дітей та дорослих), спрямований на соціалізацію (соціальне виховання) дитини, соціально-педагогічну підтримку, захист її прав, розвиток інтересів, реалізацію задумів тощо. В широкому сенсі дитячий рух – це цілісна складна багаторівнева динамічна відносно самостійна соціально-педагогічна система, що охоплює взаємозалежні підсистеми (організаційно-управлінську, змістову, науково-методичну), які забезпечують її організацію, функціонування і цілісність та залежать від характеру взаємодії (в ідеалі – творчої взаємодії) об'єкта (напряму соціально-педагогічної діяльності), суб'єкта (дітей) та співучасників соціально-педагогічного процесу (дорослих – організаторів дитячого руху, представників громадськості та ін.).

В науково-методичному аспекті в історії вітчизняного дитячого руху на особливу увагу заслуговує період 20-ї–30-х років ХХ ст. – періоду становлення та розвитку досліджуваного феномену як різнопланової соціально-педагогічної реальності, нового засобу цільового соціального виховання підростаючого покоління; період цікавий, змістовно насичений, суперечливий в оцінці нащадків.

Вже до початку 30-х років ХХ ст. в Україні в галузі дитячого руху було сформовано окрему *науково-методичну інфраструктуру* – мережу дослідних («досвідних») установ, які працювали над розробкою різноаспектних проблем в галузі теорії і методики дитячого руху. Відповідно до підпорядкування серед таких установ виокремлено 3 основні групи: «комсомольські» (КСМ) – методологічні комісії (колегії) при Бюро КДР при ЦК ЛКСМ (загальносоюзні, республіканські, губерньські, повітові, районні),

піонерські методичні кабінети, що створювалися при комітетах КСМ різного рівня (насамперед Центральний піонерський кабінет при ЦБ ЮП ЦК ВЛКСМ та Центральний кабінет Комдитруху при ЦБ КДР ЦК ЛКСМУ (створений в Харкові в лютому 1928 р.); Центральний і районні будинки комдитруху – (Центральний будинок КДР при ЦБ КДР ЦК ЛКСМУ створений у 1930 р. в Харкові), що об'єднували ряд методичних установ (кабінет КДР, дитячу технічну та сільськогосподарські станції тощо); «освітні» (Наркомпросу, НКО) – окремі відділи Головоцвиху Наркомосу УРСР (кабінет соціального виховання, сектор дитруху при Научпедкомі, Інспектура дитячого комуністичного руху та ін.), факультети соціального виховання, кафедри педології інститутів народної освіти) та ін.

Крім суто дитрухівських дослідних установ розробкою важливих питань піонерської теорії та практики займалися науково-дослідні установи: Український науково-дослідний інститут педагогіки (створений у Харкові в квітні 1926 р.) та Науково-дослідний інститут Комуністичного дитячого руху (Харків, 1932-1934 рр.).

Історія дитячого руху на різних етапах його розвитку висвітлена у працях таких дослідників, як Л. Алієва, М. Басов, М. Богуславський, Ю. Жданович, В. Окаринський, Р. Охрімчук, Ю. Поліщук, І. Руденко та ін. Ці та інші дослідники розглядають розвиток педагогіки дитячого руху та соціокінетики як в історичному контексті, так і в сучасних умовах і визначають перспективи її подальшого розвитку. Проте історіографічний аналіз праць свідчить про недостатній рівень дослідженості проблеми розвитку дитячого руху в Україні періоду початку ХХ ст. – середини 30-х років ХХ ст.

Мета статті – висвітлити особливості діяльності Науково-дослідного інституту комуністичного дитячого руху як осередку піонерської теорії та практики початку 30-х років ХХ ст.

Як показав аналіз джерел дослідження, вже «допіонерський» етап (початок ХХ ст. – 1922 р.) характеризується першими спробами створення

методичного забезпечення дитячого руху у вигляді перших посібників, періодичних видань (в основному скаутських), організації форм підготовки організаторів дитячого руху тощо – проявів перших ознак складових науково-методичної підсистеми в контексті зародження педагогіки дитячого руху.

На початку 20-х років ХХ ст. в Україні дитячий рух було проголошено як «...єдиний фактор соціального виховання, його основа, сутність, зміст, форма і метод виховання, оснований на прагненні дітей до самоорганізації та прояву творчої активності у сфері суспільних відносин» [16].

В цей час починається новий етап наукового педагогічного осмислення дитячого руху (представлене у працях відомих вітчизняних і зарубіжних теоретиків і практиків – В. Арнаутова, Е. Гернле, О. Залужного, Н. Крупської, Ф. Лянге, М. Миронова, Л. Менжинської І. Соколянського, В. Яковлева та ін.) та становлення системи його науково-методичного забезпечення: науково-методичної інфраструктури; системи добору, підготовки та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху; мережі періодичних та методичних видань тощо.

Окрему сторінку в історії вітчизняного дитячого руху займає єдиний центр наукових досліджень з педагогічних наук *Український науково-дослідний інститут педагогіки* (УНДПІ), створений відповідно до постанови Державного науково-методологічного комітету Наркомосу УРСР 2 квітня 1926 р.¹ в Харкові [9]. Організаційне оформлення Інституту відбулося в жовтні 1926 р. на базі науково-дослідної кафедри педагогіки Харківського ІНО та Харківської дослідної станції Управління соціального виховання Наркомосу УРСР. Директором Інституту було призначено О.І. Попова. Вже на кінець грудня 1926 р. в 11 секціях Інституту (серед яких – секція педагогіки особистості (завідувач І.П. Соколянський) та секція педагогіки колективу (завідувач О.С. Залужний) працювало 110 наукових працівників, у

¹ Проект реорганізації було затверджено Управлінням науковими установами Наркомосу УРСР ще 19 грудня 1925 р. [21, с. 53].

тому числі 17 керівників та дійсних членів, 13 наукових співробітників, 49 аспірантів та 31 стажист [22, с. 53–54].

У 1930 р. УНДІПу було підпорядковано усі науково-дослідні кафедри педагогіки й досвідні станції республіки на правах його філіалів, у тому числі секція КДР Київської філії УНДІП [17, арк. 47–52; [22, с. 54, 63].

Серед основних напрямів досліджень Інституту з перших днів його заснування – «...орієнтація на дитячий рух у широкому розумінні цього слова й головним чином на комуністичний дитячий рух» [6; 22, с. 54].

На початку 1929 р. дослідженнями у відповідних галузях педагогіки займалися три основних відділи УНДІПу (соціального виховання, професійної освіти та політичної освіти), які працювали в тісному контакті із загальноінститутськими секціями. До шести секцій відділу соціального виховання входила і секція комуністичного дитячого руху [22, с. 57–58].

Вже у 1930–1931 рр. було запроваджено нову структуру Інституту у складі академічної частини з функцією підготовки науково-педагогічних кадрів, методологічно-експериментального бюро та 5 кафедр, що мали допоміжні та опорні установи. Серед допоміжних установ кафедри педагогіки дитинства (до якої увійшли 3 секції – секція переддошкільної роботи; секція дошкільної роботи; секція шкільної роботи) – як дослідні експериментальні установи використовувалися кабінети дитруху (зокрема в Харкові). Опорними установами (своєрідними «експериментальними майданчиками») були піонерорганізація, піонерклуб тощо. Таким чином, у процесі наукової розробки дитрухівських питань простежувався тісний взаємозв'язок між науковими та ненауковими установами (відділами Наркомосу, установами при КСМ тощо).

Своєрідним «маяком» УНДІПу, що висвітлював усі наукові досягнення в галузі педагогіки став друкований періодичний орган Українського науково-дослідного інституту педагогіки, журнал «Український вісник експериментальної педагогіки та рефлексології» (упродовж 1925 -1927рр. виходив під назвою «Український вісник рефлексології та експериментальної

педагогіки» під назвою; з 1930 р. – журнал «За марксо-ленінську педагогіку») – єдиний у Радянському Союзі журнал з експериментальної педагогіки [5]

Над розробкою дитрухівських питань працювали співробітники Секції комуністичного дитячого руху УНДІПу (кафедра педагогіки дитинства), до якої входили: 1 дійсний член, 2 наукові співробітники, 2 аспіранти [3, с. 193].

Для кращого уявлення про роботу Секції КДР наведемо витяг зі «Звіту про роботу Українського Науково-дослідчого Інституту Педагогіки за 1929–30 академічний рік»: «V. Секція комдитруху. Пророблено такі теми: Програми викладання дитруху в ІНО; ЮП та самоврядування в школі; Розроблено анкету і розпочато обслідування політичних настановлень дітей у робітничих районах міста; Обслідування політичних настановлень дітей у колективізованому районі; Обслідування роботи по ФЗС; Політика в галузі соціального виховання щодо дітей куркулів у колективізованому районі; Планування й зміст науково-дослідної роботи з піонерруху науково-дослідними установами НКО і НКОЗ.

Розпочато, але остаточно не оформлено такі питання: Громадсько-корисна робота жовтенят; Інтернаціональне виховання; Соцзмагання в школі; Безперервний тиждень і діти; Планування і зміст піонерроботи; Основи й завдання антирелігійної роботи.

Видавнича робота секції: Секція прийняла участь у складанні «Системи роботи піонерорганізації».

Участь у з'їздах та конференціях. Секція брала участь: У Всеукрметоднаradі науково-дослідних і науково-практичних установ у галузі КДР; У Всеспільковій методнаradі КДР; У Всеукрнаradі в справах комдитруху та школи; У наradі промислових округ з питань соцзмагання, ударництва тощо (в м. Сталіно); У Всеукрпіонерконференції; У підготовці до Міжнародного зльоту пролетарських дітей; У підготовці до політехнічного з'їзду; У наradі науково-дослідчих установ і ВИШів, де було представлено доповідь про участь педвишів у науково-дослідній роботі над КДР» [3,

с. 198].

Вже на 1930 р. для науково-методичної розробки було заплановано такі питання: особливості розвитку комдитруху в реконструктивну добу; об'єкти роботи піонерорганізації з погляду класового виховання; роль ЮП в охороні та організації праці дітей; програма КДР для педвишів, педтехнікумів; соцзмагання як метод організованої участі в соцбудівництві; 10 років КДР на Україні; участь у перегляді системи роботи піонер організації; «об'єктивний метод» дослідження в піонерорганізації; вікові можливості піонерів та жовтенят для участі в соцбудівництві; самодіяльність в системі КДР; місце КДР в системі соцвиху; суть піонерруху; антирелігійне виховання [3, с. 187].

У доповіді ЦК ЛКСМУ «Про стан інтернаціонального і комуністичного виховання дітей та піонерорганізацій України» (лютий 1931 р.) наголошувалося на необхідності активізувати науково-дослідну роботу в справі комдитруху. Незважаючи на те, що над розробкою проблем дитруху працюють ряд науково-дослідних та науково-практичних установ (зокрема, секція комдитруху в Українському науково-дослідному інституті педагогіки, Харків), зазначалося у доповіді, ця робота проводиться безсистемно та від випадку до випадку. Серед причин цього брак відповідних наукових сил та аспірантури, яка вже скоро буде ліквідована завдяки створенню спеціального інституту дитячого комуністичного руху – Центрального (Москва, весна 1931 р.) та республіканського – Науково-дослідного інституту комуністичного дитячого руху – спеціалізованої наукової установи², що діяла упродовж 1932–1934 рр. у Харкові [15, арк. 22].

Ще в червні 1930 р. на Першій Всесоюзній конференції з науково-методичних проблем комдитруху, під час якої було узагальнено досвід та завдання дитячого руху та затверджено план організації наукової роботи в галузі дитячого руху, було прийнято рішення розробити «продуману систему підготовки наукових працівників дослідницької роботи з дитячого руху». Серед інших важливих рішень конференції – «...найшвидше вирішення

² Поряд з уже діючими дитрухівськими структурами УНДІПу [11; 18].

питання про створення Науково-дослідного інституту комдитруху», «включення до плану всіх педагогічних дослідницьких закладів» відповідних проблем, форсування підготовки наукових кадрів для дослідної та викладацької роботи в галузі комдитруху [2, с. 66–67, 71; 4, с. 252].

Питання про підготовку наукових кадрів у галузі дитячого руху обговорювалося і на IX з'їзді комсомолу (січень 1931 р.). Вже весною 1931 р. з метою поліпшення науково-методичної роботи в галузі піонерського руху Центральний Будинок комуністичного дитячого руху (створений в Москві у 1929 р.) було реорганізовано в Центральний науково-дослідний інститут комуністичного дитячого руху при ЦК ВЛКСМ та Наркомпросі РСФСР. Очолив НДІ КДР В.А. Зорін, його заступником став Ф.Ф. Корольов. Відповідно до положення співробітники інституту розпочали розробку методичних («методологічних») питань диткомруху, включаючи і проблеми його історії [2, с. 67; 4, с. 252].

В Україні, використовуючи досвід Центрального інституту комдитруху, теж розпочалася робота, спрямована на підвищення науково-методичного рівня піонерської роботи. В липні 1931 р. бюро ЦК КП(б)У ухвалило рішення про відкриття Науково-дослідного інституту комуністичного дитячого руху (НДІ КДР).

На початку 1932 р. Центральний будинок комуністичного дитячого руху при ЦБ КДР ЦК ЛКСМУ в Харкові було значно розширено й перетворено на Науково-дослідний інститут комуністичного дитячого руху (НДІ КДР), до якого перейшла і секція КДР Українського науково-дослідного інституту педагогіки. За клопотанням до секретаріату ЦК ЛКСМУ (19 лютого 1932 р.) на роботу до НДІ КДР було відряджено частину наукових співробітників УНДІПу: Барун³ – директор НДІ КДР, Ярославенко, Чашко, Хазін, А.Б. Макогон, М.М. Миронов, Войтинська, С.А. Литвинов [4, с. 252; 10, арк. 65; 20, арк. 28].

³ Згодом директором новоствореного інституту був призначений відомий діяч в галузі піонерруху С. Кільколик.

Завдання НДІ КДР полягали у розробці теоретичних проблем, підготовці кваліфікованих наукових кадрів, популяризації піонерського руху. З цією метою в Інституті було створено 4 сектори: сектор методів роботи піонерорганізації; сектор взаємодії школи і піонерської організації; сектор історії дитячого комуністичного руху; сектор програм і методів підготовки кадрів комдитруху.

Співробітники УНДІ КДР узагальнювали кращий досвід роботи, збираючи матеріали по областях України, використовували метод довготривалого експерименту, теоретичного аналізу, анкетування. Один із напрямів діяльності УНДІ КДР – методичний супровід підготовки організаторів дитячого руху: організація різних форм підготовки (наприклад, піврічних курсів підготовки методичних кадрів КДР [8, арк. 20]), підготовка та видання методичної літератури, зокрема підручників з КДР для вожатих піонерзагонів, брошур методичного змісту (про правильне застосування методу соцзмагання з урахуванням вікових особливостей піонерів, про боротьбу юних ленінців за якість знань тощо та ін.) [12, арк. 36–50, 55]) та ін. [4, с. 253–254].

Нововведенням стала підготовка невеликої групи аспірантів до наукової роботи в галузі комуністичного дитячого руху. Відповідно до постанови Секретаріату ЦК ЛКСМУ від 13 листопада 1933 р. контингент набору на I курс заочної аспірантури становив 30 осіб. Згодом більшість з них працювали в педагогічних закладах, Науково-дослідному інституті педагогіки та інших навчальних та наукових установах [4, с. 254; 14, арк.75].

У 1934 р. УНДІ КДР було об'єднано з Українським науково-дослідним інститутом педагогіки (УНДІП), оскільки «...стало зрозуміло, що функціонування цих двох споріднених інститутів під єдиним керівництвом може дати більше користі науковому обґрунтуванню питань комуністичного виховання» [4, с. 254].

Секретаріат ЦК ЛКСМУ, обговоривши 13 січня 1934 р. діяльність інституту, прийняв рішення посилити методичну допомогу вожатим,

поліпшити якість консультацій, що їм надавалися. Ця функція стала основною для реорганізованого в 1934 р. Московського інституту в Центральний будинок вожатих та об'єднання республіканського НДІ КДР з Українським науково-дослідним інститутом педагогіки [13, арк. 9–12].

У період з 1933 по 1936 р. мережа наукових підрозділів, що розробляли проблеми дитячого руху, була не виправдано згорнута, а тому більшість планів, намічених на тривалий період, залишились нереалізованими. Дослідження проблем діяльності піонерської організації, як самостійній галузі знань, майже повністю припинилося до кінця сорокових років.

Занепад педагогіки дитячого руху був спричинений, насамперед, насаджуванням командно-адміністративної системи господарювання та посиленням культу Сталіна, що призвело до змін напряму освітньої політики та кардинального переорієнтування концепції соціального виховання на комуністичне у педагогічній думці та наукових пошуках, у тому числі і в галузі комуністичного дитячого руху.

Істотних змін у цей час зазнають і науково-методичні установи, у тому числі Український науково-дослідний інститут педагогіки (УНДІП). І не лише в організаційному аспекті, а, насамперед – в ідеологічному. Загалом на теоретико-педагогічному фронті та в діяльності УНДІП було викрито цілий ряд «хиб». Так, під час семиденної дискусійної сесії УНДІП (15–21 лютого 1931 р.) різко розкритикували погляди І.П. Соколянського (за те, що він вважав педагогіку складовою природничих, а не соціальних наук, тобто за «біологізацію» педагогіки); О.С. Залужного (за обраний ним шлях «біологізації поняття колективу») та інших педагогів-науковців, теоретиків дитячого руху. Науковців різко критикували за те, що «... заглибилась в абстрактні шукання предмета педагогіки, відірвавшись від революційної практики в педагогіці», що недостатньо спиралися на вчення класиків марксизму-ленінізму, мирилися з проявами буржуазних педагогічних теорій, недостатньо вивчали передовий педагогічний досвід [21, с. 64; 891].

Педагогічну дискусію було продовжено на сторінках української

педагогічної періодики. В дискусійних матеріалах, опублікованих на сторінках журналів «Комуністична освіта», «Радянська освіта», «Радянська школа», гостро критикували якнайменше три концептуальні ідеї, що існували в педагогіці 20-х років ХХ ст.: ідея біологізації педагогічного процесу; «дрібнобуржуазна теорія педоцентризму»; «контрреволюційна теорія СВУ» (ідея національного виховання) [7, с. 4].

Почалася цькування «харківської школи педагогіки», представленої УНДІПом та НДІ КДР. Вже на початку жовтня 1933 р. ЦК КП(б)У прийняв розгромну постанову «Про роботу українського інституту педагогіки та Всеукраїнського товариства «педагог-марксист»», в якій йшлося про «засміченість» Інституту протягом останніх двох років «контрреволюційними, буржуазно-націоналістичними петлюрівськими елементами», а також неякісну продукцію – пропаганду правоопортуністичних («харківська педагогічна школа») та «лівацьких» теорій («відмирання школи») [21, с. 67].

Під час об'єднаної сесії Науково-дослідного інституту педагогіки і Комуністичного дитячого руху з представниками досвідно-педагогічних станцій та кафедр педагогіки і психології педагогічних навчальних закладів було «зірвано маску» з представників харківської педагогічної школи – «...школи українського фашизму в питаннях педагогіки, що є рідною сестрою педагогічних шкіл німецького, українського закордонного, італійського та інших фашизмів» [21, с. 68].

Як наслідок – основні наукові кадри УНДІП було звільнено або репресовано. Серед них – діячі дитячого руху: І.П. Соколянський, О.С. Залужний, В.О. Арнаутов та ін. У хвилі масових політичних репресій проти співробітників Народного комісаріату освіти, Українського науково-дослідного інституту педагогіки постраждали найкращі професори та викладачі, працівники відділів народної освіти, вчителі загальноосвітніх шкіл.

Як зазначалося, у 1934 р. до Українського науково-дослідного

інституту педагогіки увійшов УНДІ КДР. У цьому ж році дирекція УНДІПу переїхала до Києва (у зв'язку з перенесенням столиці з Харкова до Києва та переїздом Наркомату освіти УРСР). У Харкові інститут педагогіки існував до 1936 р. Після прийняття постанови ЦК ВКП(б) «Про педологічні викривлення в системі наркомосів» (від 4 липня 1936 р.) серйозних організаційних змін зазнала структура Харківського інституту педагогіки у складі таких відділів: педагогіки, історії педагогіки, дошкільної педагогіки, дитячого комуністичного руху та ін. Разом зі зміною керівництва змінився і кадровий склад науковців, які поступово перейшли до педагогічного інституту, університету та інших закладів Харкова [21, с. 69–70].

Новий, «київський період» Українського науково-дослідного інституту педагогіки не вніс нічого нового в справу розвитку дитячого руху. Як показав аналіз архівних матеріалів фонду УНДІП, починаючи з 1936 р. розробки наукових працівників сектору дитячих і юнацьких комуністичних організацій та відділу позашкільної роботи були спрямовані переважно на дослідження різних аспектів учнівського самоврядування, системи позашкільної та позакласної роботи роботи і т.п.

Цьому є об'єктивне пояснення: у 1936 р. завершився етап переходу піонерської організації на «базу» школи. Тому й усі питання, пов'язані з діяльністю дитячої комуністичної організації, цілком інтегрувалися у загальношкільні. До того ж саме школа і вчитель були визнані «центром організації всієї позашкільної культурно-масової роботи», у тому числі піонерської. Саме в другій половині 30-х років ХХ ст. починається «відступ» від багатопланового вивчення педагогічною наукою піонерського руху, від переважно гуманістичних, демократичних позицій співтовариства вітчизняних та зарубіжних учених та практиків, які здійснювали дослідження та цільове конструювання дитячого руху як соціально-педагогічного явища.

У наступні роки відбувається істотний регрес в дослідженні теоретичних основ діяльності піонерської організації: вивчення історії дитячого і молодіжного руху фактично припинилося, а окремі нечисленні

видання мали суто ідеологічний характер і значною мірою сфальсифікувалися [1, с. 203]. Директивна за своєю суттю вимога неухильно реалізовувати марксистсько-ленінську методологію в педагогічній науці наклала відбиток і на характер розвитку досліджень в галузі дитячого руху. Нечисленні роботи цього часу пропагували ідею класового, політичного характеру дитячої організації (у цьому ж дусі трактувалася її участь у боротьбі за знання), а практичне залучення дітей у соціалістичне будівництво – як провідний метод виховання. Такий підхід перетворював піонерську організацію на «придаток» державної системи освіти і виховання.

Список використаних джерел

1. Детское движение : словарь-справочник. – изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Ассоциация исследователей детского движения, 2005. – 543 с.
2. За изучение опыта, за теорию пионердвижения. – М. : Молодая гвардия, 1930. – 142 с.
3. Кафедра педагогіки дитинства. Секція комуністичного дитячого руху // За марксо-ленінську педагогіку. – 1931. – Вип. 1–2. – С. 190–209
4. Литвинов С. А. Піонеррух – на наукову основу / С. А. Литвинов // Піонерія України. 1917–1941 рр. : збірник / уклад. І. С. Вавілов. – К. : «Молодь», 1979. – С. 250–254
5. Лоюк М. Піонери про соцзмагання / М. Лоюк // За марксо-ленінську педагогіку. – 1932. – Вип. 1–2. – С. 53–59
6. Мостовий П.Г. Про переведення перепідготовки робітників соцвиху на нові рейки / П. Г. Мостовий // Радянська освіта. – 1926. – № 6. – С. 6–10
7. На повороті // Радянська освіта. – 1931. – № 3–4. – С. 1–5
8. Обіжники, постанови, плани робіт, доповіді, доповідні записки та інші матеріали про виконання установами Наркомосу УРСР постанов ЦК ВКП(б) та ЦК КП(б)У про роботу піонерських організацій // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 166, оп. 10, спр. 1170, 144 арк.
9. Постанови УРСР про штати науково-дослідних і культурно-освітніх установ, підвідомчих Наркомосу УРСР // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 166, оп. 5, спр. 732, 64 арк.
10. Постановление III Пленума ЦК ВЛКСМ по докладу «о выполнении решений ЦК ВКП(б) о начальной и средней школе. Директивное письмо о созыве III пленума ЦК ЛКСМУ» // Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 7, оп. 1, спр. 615, 16 арк.
11. Проблемно-тематичний план Українського науково-дослідного інституту педагогіки на 1936 р. // Центральний державний архів вищих

органів влади та управління України. – Ф. 166, оп. 11, спр. 359а, 9 арк.

12. Проекти положень, план роботи та кошторис Центральної дитячої технічної станції Наркомосу при Центральному Бюро комуністичного дитячого руху ЦК ВЛКСМ (ЦБ КДР). Постанови та обіжники ЦБ Комуністичного дитячого руху ЦК ЛКСМУ про скликання всеспілкового збору юних техніків-винахідників та про участь піонерів в розвитку кролівництва // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 166, оп. 10, спр. 1165, 40 арк.

13. Проекты постановлений ЦК ЛКСМУ, докладные записки о детском коммунистическом движении // Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 7, оп. 1, спр. 1165, 197 арк.

14. Проекты решений ЦК ЛКСМУ, докладные записки о состоянии детского коммунистического движения и работе пионерских организаций на Украине // Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 7, оп. 1, спр. 994, 121 арк.

15. Резолюції, обіжники, доповідна записка сектору кадрів, листування та інші матеріали про підготовку нових педагогічних кадрів для політехнічних шкіл, систему підготовки кадрів комдитруху і позашкільного виховання, оплату праці педагогічного персоналу // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 166, оп. 10, спр. 739, 121 арк.

16. Соколянський І. Дитячий рух – соціальне виховання / І. Соколянський // Радянська освіта. – 1925. – № 1. – С. 15–19.

17. Спр. 1176. Постанови пленумів ЦК КДР та президії ЦБ ДКО ЦК ЛКСМУ про роботу піонерської організації // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 166, оп. 10, спр. 1176, 91 арк.

18. Тематичний план науково-дослідних робіт Центрального науково-дослідного інституту педагогіки при ВКІП на 1934–1935 рр. // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 166, оп. 11, спр. 355а, 117 арк.

19. Хайт І. За більшовицьку розчистку на фронті педагогічної теорії. – Харків, 1934. – 47 с.

20. ЦК ЛКСМУ, докладные записки о состоянии коммунистического детского движения на Украине // Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 7, оп. 1, спр. 856, 51 арк.

21. Ярмаченко М. Д. Діяльність Інституту в мовах партійно-ідеологічного тиску / М. Д. Ярмаченко // Інститут педагогіки: погляд через роки (До 75-річчя від дня заснування Українського науково-дослідного Інституту педагогіки) / Ред колегія Н. М. Бібік, О. І. Бугайов, М. І. Бурда та ін. – К. : Педагогічна думка, 2002. – С. 53–63

22. Ярмаченко М. Д. Становлення Українського науково-дослідного інституту педагогіки / М. Д. Ярмаченко // Інститут педагогіки: погляд через роки (До 75-річчя від дня заснування Українського науково-дослідного

Інституту педагогіки) / Ред колегія Н. М. Бібік, О. І. Бугайов, М. І. Бурда та ін. – К. : Педагогічна думка, 2002. – 216 с., С. 53–63

Коляда Н. М. Науково-дослідний інститут комуністичного дитячого руху як осередок піонерської теорії та практики (1932–1934 рр.).

У статті висвітлено особливості діяльності Науково-дослідного інституту комуністичного дитячого руху як осередку піонерської теорії та практики початку 30-х років ХХ ст. Автором здійснено аналіз основних напрямів діяльності основних структурних підрозділів (секторів) інституту: сектору методів роботи піонерської організації; сектору взаємодії школи і піонерської організації; сектору історії дитячого комуністичного руху; сектору програм і методів підготовки кадрів комуністичного дитячого руху.

Ключові слова: дитячий рух, Науково-дослідний інститут комуністичного дитячого руху, піонерська організація.

Коляда Н. М. Научно-исследовательский институт коммунистического детского движения как центр пионерской теории и практики (1932-1934 гг.).

В статье рассматриваются особенности деятельности Научно-исследовательского института коммунистического детского движения как центра пионерской теории и практики начала 30-х годов ХХ в. Автором осуществлён анализ основных направлений деятельности основных структурных подразделений (секторов) института: сектора методов работы пионерской организации; сектора взаимодействия школы и пионерской организации; сектора истории детского коммунистического движения; сектора программ и методов подготовки кадров коммунистического детского движения.

Ключевые слова: детское движение, Научно-исследовательский институт коммунистического детского движения, пионерская организация.

Koliada N.M. Research Institute of children's communist movement as a center of pioneering theory and practice (1932-1934).

The article highlights the features of the Research Institute of children's communist movement as a center pioneering theory and practice of the early 30 XX th century. The author analyzes the main activities of the main structural units (sectors) Institute: Sector working methods of the Pioneer organization, sector interaction of school and the Pioneer organization, the sector of children's history of the communist movement, sector programs and methods of training children's communist movement.

Key words: children's movement, Research Institute of Children's communist movement, the Pioneer organization.